

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ΄.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, ΤΟΥ 22 ΝΟΕΒΡΗ 1914

ΑΡΙΘΜΟΣ 540

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Σ. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ. Τὸ βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας καὶ ὁ Romain Rolland.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Πατριωτικὰ ἔργα.—Ἡ «ἀθώα ἀμαρτωλή».
ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. Ἡ μάγισσα.—Ὁ πόλεμος.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Πολιτισμός.
ΤΣ. Γύρω ἀπὸ μιὰ διήλεξη.
ΑΛ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ. Ἀμαρυλλίς (συνέχεια).
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ἡ ΑΘΩΑ ΑΜΑΡΤΩΛΗ.

Ἀπὸ τὰ παλιότερα χρόνια, τὰ συμφέροντα τῆς κάθε κυρίαρχης τάξης, μέσα στις κοινωνίες, παρουσιάζουν τὴν ἰδέα τῆς πατρίδας, σκεπασμένη πάντα μετὰ τὰ μάγια μιᾶς ἁγιοσύνης, μιᾶς ἱερότητας, σὰν ἓνα νεφέλωμα, σὰ μιὰ θρησκεία τοῦ πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Ἀπὸ τῆς θεοκρατικῆς ἐποχῆς, τὰ κλασσικὰ χρόνια, ἀπὸ τῆς σκοτινῆς τοῦ μεσαιῶνα, τὰ φέουδα καὶ τὴν ἀκρατὴ μονοκρατορία ἴσα μετὰ τὴν ἀστοκρατία τοῦ σήμερα, ἡ παράδοση τούτη κρατιέται ἀτόφια καὶ ἀχάλαστη.

Ὅμως δὲ γίνεται τὸ ἴδιο καὶ μετὰ τὴν πραγματικὴ ἔννοια τῆς πατρίδας. Γιατὶ ἂν στὰ παλιὰ χρόνια φανατικὰ πολεμοῦσαν οἱ Σπαρτιάτες τοὺς Μεσσηνίους, οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Θηβαίους, καὶ κατόπι οἱ Μακεδονίτες τοὺς Ἑλλαδίτες, καὶ ἂν στὸ μεσαιῶνα τὰ μικρὰ γειτονικὰ φεουδαρχικὰ κράτη μαλώνανε συναμεταξύ τους μετὰ λυσασμένο μίσος καὶ φτόνο, μετὰ τὰ νεώτερα χρόνια σὰν κάπως νὰ πλατύνανε τὰ σύνορα. Βλέπουμε ἐνωμένους σήμερα καὶ ἀγκαλιασμένους τοὺς ἐχτροὺς περασμένων ἐποχῶν, ἀφομοιωμένους στὰ κοινὰ τους ἰδανικά, ὀψώνοντας μιὰ σημαία γιὰ μιὰ κοινὴ πατρίδα, μετὰ καὶ πάλι πολεμῶντας πρὸς μακρινούς γειτόνους,

μετὰ τὸν παλιὸ ἐκείνο φανατισμὸ καὶ τὸ ἴδιο μίσος ποὺ θρέφανε συναμεταξύ τους οἱ παλιὸι πρόγονοι τῶν σημερινῶν φίλων καὶ ἀδερφῶν.

Τὸ ἀπλωμα τοῦτο, φυσικὸ εἶναι νὰ τὸ ξηγήσουμε πῶς ἦρθε, ἀπὸ τὸ πλάτεμα, πρῶτα ἀπ' ὄλα, τῆς Ἐμπερικῆς δράσης, χάρις στὰ μέσα μιᾶς ταχύτερης συγκοινωνίας, ποὺ φέρανε τὸ δέσιμο ἑνὸς κύκλου ἀπὸ κοινὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα, σὲ μεγαλύτερη ἀπὸ πρῶτα ἔκταση γῆς. Ἀπὸ τὰ κοινὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα, ποὺ βέβαια τὰ ἔχει στὰ χέρια τῆς καὶ τὰ ἐκμεταλλεύεται ἡ κυρίαρχη, σὲ βάρος τῆς δουλεύτρας κάτω τάξης, ἀποτελοῦνε τὴ θετικὴ βάση τῆς πατρίδας τοῦ σήμερα. Ὅλα τὰλλα, κοινή γλώσσα, κοινὴ θρησκεία, κοινὲς ἀγάπες καὶ προτίμησες, εἶναι ἀποτελέσματα καὶ ὄχι αἰτίες.

Μετὰ τὴν παλιὰ ἱερὴν ἰδέα τῆς πατρίδας, βουτηγμένη στὸ νεφέλωμα τῆς ἁγιοσύνης, ἔακολουθοῦν ἀκόμα καὶ στὰ σημερινὰ μας χρόνια, εἰ ἐθνολάτρες, πιστοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς τάξης ποὺ τοὺς ξεφυτρώνει, νὰ συγκινοῦν τις καρδιές καὶ νὰ πλάθουν τὰ φρονήματα. Φοβοῦνται νὰ φανερῶσιν τὴ θετικὴν βάση τῆς πατρίδας, νὰ δεῖξουν τὴν ἀληθινὴν ἀνάγκη ποὺ συμμαζώνει τοὺς λαοὺς τῆς ἐποχῆς μας κάτω ἀπὸ μιὰ σημαία. Νὰ ξηγήσουν πῶς δὲν εἶναι τὸ μίσος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄλλον ἄνθρωπο, ὁ φανατισμὸς, ὁ τυφλὸς ἐγωϊσμὸς, ἡ λύσσα μιᾶς βαρβαρότητας, ἡ θρησκεία μιᾶς ἀγριότητος, ποὺ χωρίζει τὴ γῆ σὲ κομμάτια, τὰ λεγόμενα Κράτη καὶ Ἔθνη. Μετὰ πῶς ἄλλες αἰτίες, οἰκονομικὲς σχέσεις τῶν ομάδων, μετὰ τὴν πίεση μιᾶς παλιᾶς παράδοσης, μιᾶς ὑπάρχουσας κοινῆς συνείδησης, κοινωνικῆς τάξης βλαμμένης ἀπὸ νόμους παλιῶν ἐθίμων, φέρνει τὴν ἀνάγκη τῆς Πατρίδας. Καὶ πῶς ὄλα τούτα δὲ θὶ μείνουν ὡς ἐδῶ, καὶ δὲν μποροῦνε νὰ μείνουν. Κοινὴ φροντίδα ὄλων τῶν λαῶν μαζί, τὸ χάραγμα τοῦ δρόμου ποὺ ἡ ἐξέλιξις θὰ πάρῃ γιὰ τὸ ποθοῦμενο μέλλον. Ἔτσι σὰ γίνῃ συνειδητὴ τῆς πατρίδας ἡ πίστις, θὰ εἶναι βαθιὰ ριζωμένη στις καρδιές, μετὰ σωστὴ γνώση τῆς ἀνάγκης ποὺ τὴν ὑπαγορεύει.

Ὡς τώρα, ἡ ἀστικὴ κοινωνία στήριξε τὴν ὑπαρξὴ τῆς στὸ σκοτάδι ποὺ περέχυνε τοὺς πολλοὺς, μετὰ τότε ποὺ ἡ ἐκπαιδεψὴ δημοκρατικώτερη ἀνοιξε τὰ μάτια, ἀιστάνθηκε ἡ ἴδια αὐτὴ κοινωνία τὴν ἀνάγκη νὰ δυναμώσῃ τὰ μέσα τῆς πίστεως τῆς κάτω τάξης, ὥστε νὰ μὴν ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χαλινάρια ποὺ ὡς τώρα τὴν κρατοῦσε. Καὶ τὸ μέσο βρέθηκε παντοῦ μετὰ τὸ ξάναμα τῆς φλόγας τῆς Ἐθνολατρίας καὶ Πατριδολατρίας, παρουσιασμένης σὰ θρησκείας τυφλῆς ἀπὸ φανατισμὸ καὶ μίσος γιὰ τοὺς ἐχτροὺς. Ἡ ἀμοιβαίωσις τοῦ μέσου αὐτοῦ, ἐφαρμοσμένου ἀπ' ὄλους μαζί τοῦς

ἀντίθετος, ἔφερε τὴν ἐποχὴ μας σ' ἐπίπεδο μιᾶς νέας βαρβαρότητας, ποὺ ἔχει τὸ ξέσπασμά της στὸ ἀθῶο αἷμα τῶν κινημένων ἀπὸ τὴς κυριαρχούσας τάξεις τους λαῶν. Ἀπὸ τοὺς πῖδ μεγάλους ρόλους παίζει σὲ τοῦτο ἡ Τέχνη γενικά, προωρισμένη νὰ καλλιεργῇ τὰ Ἰδανικά σ' ὅποιον βαθμὸν καὶ ὅπου τὰ βρῖσκει καλοπρόσδεχτα.

Μὲ τέτοιο σκοπὸ καὶ μὲ τέτοια ἀντίληψη γραφτήκανε τὸν τελευταῖο καιρὸ σκηνηκὰ ἔργα, δράματα πατριωτικά, ποὺ ἡ παραγωγή τους πληθαίνει ὀλοένα. Χερκοροτήματα τοῦ θεατριζόμενου κοινοῦ τὰ ὑποδέχονται, ἄρθρα δημοσιογραφικὰ τὰ ὕμνον, βραβεῖα τὰ στεφανώνουν, μετάλλια χρυσὰ τοὺς ἐτοιμάζονται ἀπὸ τὸ Κράτος.

Καινούργιο δράμα, ἡ «Ἀθῶα ἀμαρτωλὴ» συνθεμένη μὲ τὸ φλογερὸ κοντὶνι τοῦ κ. Μάρκου Μαρ, ἔφερε τὴς μέρες τοῦτες κάποια κίνηση καὶ συγκίνηση. Μέσα σὲ μᾶκρος ἀπὸ δυὸ πράξεις ξετυλίγεται ἡ σύντομη ἱστορία μιᾶς κόρης ποὺ ἡ μοῖρα τὴν ἔφερε νὰ κρυφακούσῃ τὴν ἐξομολόγησιν τῆς μητέρας της σ' ἓνα οἰκογενειακὸ φίλο, καὶ νὰ μάθῃ ἔτσι, πῶς ἡ ἴδια αὐτὴ εἶναι παιδί ἐνὸς Βούλγαρου, ποὺ σὲ καιροὺς κατατρεμοῦ βίασε τὴν μητέρα της, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, σὰν κατοικοῦσε ἀκόμα στὴ Φιλιππούπολη. Τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἀναστατώνει τὴν ψυχὴ τῆς κόρης, ξεχνᾷ τὸν ἔρωτα ποὺ τῆς ἀνοίγει μὴν ἀγκαλιὰ εὐτυχίας καὶ μ' ἓνα πιστόλι αὐτὴ σκοτώνεται....

Ὁ συγγραφέας φροντίζει νὰ δέσῃ τὸ μῦθο μὲ τὴν ψυχολογίαν τῆς ἐποχῆς ποὺ οἱ νίκαι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων, λαμπρύναν τὴν ἱστορίαν μας. Τὸ δράμα στηρίζεται ὅλο στὴ φράση τῆς νέας κόρης μετὰ τὸ ἀνεπάντεχο ἄκουσμα τοῦ μυστικοῦ. «Ἐγὼ λοιπὸν μιὰ βουλγάρικη ;» Μὰ γιὰ ἐλεύθερους ἀνθρώπους, ποὺ ἄλλιῶς μπορεῖ νὰ στοχάζονται μερικὰ πράγματα, τὸ δράμα τοῦτο στέκεται χωρὶς αἰτία, δὲν εἶναι κἀν δράμα, καὶ ὁ πιστολισμὸς ποὺ κλείνει τὰ μάτια τῆς νέας κόρης, εἶναι ἔγκλημα κατὰ τῆς ζωῆς, ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὸ δέχεται μιὰ πολιτισμένη διάθεσις.

Οἱ ἀγωνίες, τὰ κλάματα, οἱ ἄφωνες λύπαι ποὺ πλημμυρίζουν τὸ ἔργο θὰ εἴτανε δικαιολογημένες, ἂν ἔσκυβε ὁ συγγραφέας στὴν τραγωδίαν τῆς ζωῆς ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσε ν' ἀντλήσῃ δράματα σπαραχτικά, ποὺ δημιουργεῖ ὁ δύσκαλος καθημερινὸς ἀγῶνας, ἡ σύγκρουσις τῶν παθῶν καὶ τῶν χαρακτήρων, ἡ ἀνθρώπινη δυστυχία τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητος. Ἐὰ ἰδεάσματα μιᾶς ἔθνολατρίας παρμένης ἀπὸ τὴν πῖδ ἀδύνατην μεριά της, δὲ συντελοῦνε παρὰ στὸ χόρτασμα τῶν πολλῶν ἀπὸ χοντρά λόγια, στὸ ξέφτισμα καὶ στὸ πέσιμο τῆς ἔννοιαις τοῦ ἡρωϊσμοῦ σὲ μιὰ καθηκοντολογία, σὲ μιὰ πατριωτικὴν ρητορίαν, ποὺ τρίβει τὰ ἰδανικά καὶ τὰ κατεβάζει στὸ ἐπίπεδο μιᾶς ἀναγκαστικῆς πειθαρχίας, ἐνὸς νοῦ ἀλυσοδεμένου ἀπ' ὅλες τὴς μεριές. Τότες ἡ ἀντίδρασις γίνεται φυσικὸς νόμος. Καὶ τοῦτο ἴσα ἴσα ἔπρεπε νὰ μπορέσῃ ν' ἀπορῦγῃ ὁ συγγραφέας.

«Μὰ τί θέλετε λοιπὸν ;» θὰ παρατηρήσῃ κανεὶς.

«Νὰ βγοῦνε ἐπαναστάτες καὶ κοινωνικοὶ ἀναμορφωτὲς οἱ δραματοῦργοι μας ὅλοι ;» Κάθε ἄλλο. Ἡ Τέχνη εἶναι ἀπέραντη στὸ πλάτος της. Ὅμως ὑπάρχουν κάποιοι νόμοι ποὺ χαράζουν τὰ σύνορά της. Ἄς εἶναι δυνατὸ νὰ τὰ νιώσουν αὐτὰ τὰ σύνορα, ὅσοι καταπιάνονται νὰ γράφουν «πατριωτικὰ ἔργα». Τότες ἂν δὲ λείψουν αὐτὰ ὀλότελα, ἴσως περιοριστοῦν. Ἄπειρα θὰ εἶναι τὰ κερδῆ γιὰ τὴν ἀληθινὴν, τὴν βθεϊανὴν ἀγάπην τῆς Πατρίδας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

Γραμμένο γιὰ τὸ ζωγράφο
Μάρκο Ζαβιτζιάνο.

Θωροῦσα τὴς εἰκόνες σου μιὰ μέρα,
Ποῦ ἡ ὁμορφιά μὲ χάρι ἀδελφωμένη
Δείχεται στὴς γραμμῆς τους πέρα-πέρα,
Στὴ χρωματιά, ποὺ ἀρμονικὰ βαλμένη
Ψυχὴ καὶ Νοῦ τραβᾶνε σ' ἄλλη σφαῖρα.
— «Μιὰ μάγισσα γλυκεῖα κι' ὄνειρεμένη
Τῆς νύχτας—μουπες—σίτζει τὸν ἀγέρα
Κ' ἡ εἰκόνα ξεμερώνει τελειωμένη».
Δὲν εἶναι ψέμα' τὴ μαγείαν τὴν τόση
Ποῦ τὴν κίθε σου εἰκόνα ξεχωρίζει
Ἀνθρώπου χέρι δὲν μπορεῖ νὰ δώσει.
Μιὰ μάγισσα γιὰ σένα ζωγραφίζει,
Κι' αὐτὴ ὀδηγᾷ τὸ χέρι σου ἢ πλανεῖτρα.

Τὶ Μάγισσα εἶναι ἡ Τέχνη σου ἢ μαγεῖτρα !

Π Ο Λ Ε Μ Ο Σ

Μοῦ λείπει μιὰ μέρα ἢ Δόξα, «—Ἐλα μὲ μένα,
Κεῖ ποὺ κανόνια ἀδιάκοπα βροντᾶνε
Καὶ παλληκάρια ἀγένεια, ἀρωματωμένα,
Μὲ τοῦ ἀδελφοῦ τὸ αἷμα ξεδιψᾶνε,
Μὲ ἐστατικά τὰ μάτια καρφωμένα
Στὰ κάλλη μου, ποὺ ἐκεῖ φεγγολοῦνε,
Προβάλλωντας τὰ στήθη τ' ἀντιρωμένα
Στὴν καταλύτρα φιλόγα ὄθε περνᾶνε».
Μ' ἀντὶ τῆς Δόξας τ' αἴλο τὸ στεφάνι
Μὲς τοῦ πολέμου τὴ σπαράχτρα ἀντίτρα
Ἄκουσα βογγητὸ, πόνους, λαχτάρα,
Κ' εἶδα νεκρῶν ἀπαίσιοι καραβάνι
Καὶ στῶν κοράκων τᾶγριο φαγοπότι
Μὲ γέλοιο σαρκασμῶν τὴν Ἀνθρωπότην.

Κέρκυρα

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ